

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ІМЕНІ М.І. ВАВИЛОВА
ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Інноваційні технології в рослинництві – запорука сталого розвитку сільського господарства

**Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
присвяченої 90-річчю з дня народження Віталія Карповича Чуйка
(Полтава, 2 грудня 2022 року)**

Полтава - 2022

Інноваційні технології в рослинництві – запорука сталого розвитку сільського господарства: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 90-річчю з дня народження Віталія Карповича Чуйка, 2 грудня 2022 р. м. Полтава / Редкол.: М.П. Сокирко, Л.Г. Марініч (відп. ред.), Р.В. Олєпір [та ін.]. Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція імені М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН України, 2022. 72 с.

Збірник вміщує матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 90-річчю з дня народження Віталія Карповича Чуйка та репрезентує результати досліджень з напрямів: землеробства, рослинництва, кормовиробництва, захисту рослин, селекції та насінництва. Видання призначене для наукових співробітників науково-дослідних установ, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайло СОКИРКО – директор, кандидат с.-г. наук Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН України;

Володимир ГАНГУР – завідувач кафедри рослинництва, доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник, Полтавський державний аграрний університет;

Любов МАРІНІЧ – старший викладач кафедри рослинництва, кандидат с.-г. наук, Полтавський державний аграрний університет;

Олександр ЛЕНЬ – завідувач відділу наукових досліджень з питань землеробства та кормовиробництва, кандидат с.-г. наук, Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН України;

Роман ОЛЕПІР – старший науковий співробітник лабораторії кормовиробництва та інтегрованого захисту рослин, кандидат с.-г. наук Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН України

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН України, (протокол № 7 від 29 листопада 2022 р.).

Матеріали подаються в авторській редакції мовами оригіналів. Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та наведених даних несуть автори.

ЗМІСТ

Колісник І.В. Щоб пам'ятали! До 90-річчя з дня народження ВІТАЛІЯ КАРПОВИЧА ЧУЙКА.....	5
Тоцький В.М., Німчин О.В. Продуктивні та якісні показники гібридів соняшнику залежно від системи удобрення	16
Лень О.І. Алейнікова Л.М., Гангур М.В. Вплив позакореневого підживлення рослин як фактор підвищення зернової продуктивності нуту.....	18
Глущенко Л.Д., Лень О.І., Олєпир Р.В., Калініченко С.М. Динаміка показників якості зерна пшениці озимої за різних систем основного обробітку ґрунту та удобрення у короткоротаційній сівозміні	20
Лень О.І. Снігир В.П., Ткаченко Т.М. Вплив позакореневого підживлення рослин як фактор підвищення зернової продуктивності ячменю ярого.....	21
Мокляк В., Глущенко Л. Сокирко М. Альтернативи плужному обробітку.....	23
Олєпир Р.В., Глущенко Л.Д., Лень О.І., Заєць Т.О. Вплив антропогенних факторів на вміст макроелементів у ґрунті і його взаємозв'язок з урожайністю пшениці озимої.....	25
Марініч Л.Г. Особливості селекційної роботи зі стоколосом безостим.....	29
Шакалій С.М., Кухаренко К. Особливості проходження основних міжфазних періодів розвитку рослин соняшника.....	30
Шакалій С.М., Марініч Л.Г., Баган А.В., Юрченко С.О. Інтродукція деревних рослин.....	32
Бараболя О.В., Родько О. Правильно підібрані попередники перший крок до органічного виробництва.....	34
Бараболя О.В., Довгаленко І. Вплив густоти стояння рослин на урожайність та якість кукурудзи.....	37
Юрченко С.О., Палазюк Б.О. Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна пшениці озимої.....	39

Різний розвиток листової поверхні відзначено і у гібридів соняшника, що вивчаються. Найменша площа листя у цвітіння спостерігалася у гібрида НК Неома на контролі – 28,1 тис. м²/га, а найбільша у гібрида Суміко за використання біопрепарату Бактолайв Сид – 38,1 тис. м²/га. В інших гібридів соняшнику показники максимальної площі листя змінювалися від 31,2 до 37,9 тис. м²/га.

Постійне збільшення розмірів вегетативних та генеративних органів у рослин соняшнику протягом вегетаційного періоду, зрештою, визначає величину надземної біомаси.

Характерною біологічною особливістю соняшника є повільне початкове зростання. Активний процес формування сирі та сухої надземної речовини відзначається після розвитку потужної кореневої системи рослин, починаючи з фази бутонізації, коли за 35-50 днів у період цвітіння-наливу насіння створюється до 80 % біомаси, а сира надземна біомаса практично досягає максимуму. У нашому досліді у фазу наливу насіння сира маса рослин у сортів, що вивчаються, і гібридів соняшнику в середньому за три роки становила від 12,12 до 17,31 т/га.

Найважливішим періодом для соняшнику є налив – повна стиглість насіння (кінець липня – середина вересня), коли формується найцінніша зернова частина врожаю. Сира маса в цей період зменшується за рахунок значного усихання листя, стебел і корзин, а суха маса продовжує збільшуватися за рахунок наливу насіння.

У період максимуму суха маса у фазу повної стиглості маслом'яна склала 7,87 т/га у гібридів за використання біопрепаратів, тобто на 1,06 т/га або 15,6 % більше ніж на контролі.

ІНТРОДУКЦІЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН

Шакалій С. М., к. с.-г. н., доцент кафедри рослинництва

Марініч Л. Г. к. с.-г. н., старший викладач кафедри рослинництва

Баган А. В., к. с.-г. н., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики

Юрченко С.О., к. с.-г.н., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики

Полтавський державний аграрний університет

У широкому розумінні інтродукція - це цілеспрямована діяльність людства щодо впровадження в культуру або в природну флору рослин з інших регіонів, які раніше в цьому природно-історичному районі не вирощувались. Інтродукція рослин є одним з найважливіших видів людської діяльності.

Розрізняють первинну інтродукцію, коли в культуру залучається дикий вид з характерними йому якостями, і вторинну, коли залучається культивар. Повторне введення в культуру будь-яких представників виду, які уже тут зростали і за певного збігу обставин випали, називають реінтродукцією, а входження інтродуцента в природні ценози - натуралізацією.

Інтродукція зародилась у практичній діяльності людини і пройшла складний шлях становлення - від стихійного, первісного використання та вирощування дикорослих рослин до цілеспрямованого освоєння та використання природних ресурсів і наукового прогнозування їх відтворення. Саме інтродукція рослин, як процес залучення величезного асортименту рослин в культуру, відіграє надзвичайно важливу роль у науковому і економічному розвитку суспільства.

Інтродукцією називають перенесення окремих видів дикорослих рослин за межі їхнього сучасного природного ареалу. Основними науково-дослідними установами, які професійно проводять роботу з інтродукції та акліматизації деревних рослин, є ботанічні сади, дендрологічні парки та інші спеціалізовані заклади [1].

За довгі роки кропіткої роботи в Україні інтродуковано та акліматизовано сотні видів рослин, в тому числі й деревних: робінія звичайна, яка в народі більш відома під назвою біла акація, карагана деревоподібна, вона ж акація жовта, аморфа кушова, гіркокаштан звичайний, різноманітні види клена, ясеня, горіха, дуба, тополі, магнолії, бузку та багато інших.

У лісовому та садово-парковому господарствах, захисному лісорозведенні та озелененні значну увагу приділяють інтродукованим в Україну деревним видам. Найбільша частина деревних інтродуцентів, які використовують в умовах відкритого ґрунту в Україні, походить з Північної Америки та Східної Азії[2].

Потенційно перспективними для інтродукції в Україну є багато представників флори Китаю та Північної Америки. В Україні випробувано більше сотні видів, інтродукованих з інших країн. Близько шістдесят з них використовують для створення лісових насаджень, але найперспективнішими вважають близько двадцяти видів.

Незважаючи на те, що за допомогою інтродукції рослин суттєво доповнено флористичне багатство України, асортимент екзотів недостатньо ефективно використовують у лісовому господарстві. Хоча лісогосподарське значення окремих інтродуцентів потенційно досить високе, вони все ж займають незначні площі з частковою їх участю в насадженнях [1].

В Україні садівники мають вже понад сторічний досвід створення паркових насаджень з використанням інтродукованих видів. Переважна більшість інтродукованих рослин використовується для садово-паркового будівництва.

Незамінними в озелененні чагарниковими видами є ялівець козацький, маслинка вузьколиста та срібляста, сорти бузків, садовий жасмин звичайний, жимолость татарська види шипшини, айва японська. Серед ліан найпоширенішими є вістерія китайська, лимонник китайський, дикий виноград п'ятилисточковий, актинідії. Рідше зустрічається кампсис, це гарні листопадні ліани з розвинутими повітряними коренями. Кампсис використовується як декоративна ліана. Ідеальне місце для кампсиса – це тепла стіна будинку [2].

У результаті кількість інтродукованих в Україну видів дерев та кущів у декілька разів перевищує кількість аборигенних. Між інтродукційним процесом та формуванням екосоціального середовища існує взаємозв'язок, детермінований спільною дією на рослини комплексу біологічних, екологічних, природно-історичних, культурно-історичних та соціально-економічних чинників.

Інтродукція деревних рослин, таким чином, має всі ознаки складного біосоціокультурного феномену. При цьому спільною для інтродукції рослин рисою, від прадавніх часів до сьогодення, є введення різноманітних груп організмів у різні типи екосистем. Засобами інтродукції можливо та потрібно вирішувати актуальні питання збереження природних екосистем (біорозмаїття), проблеми покращання життєвого простору, забезпечення людства сировиною і енергією сьогодні та у майбутньому.

Основою для концептуального узгодження різних аспектів та напрямів інтродукції деревних рослин може стати запропонована генетико-екосистемна концепція, а також екосоціальний підхід. Майбутнє інтродукції рослин, як наукового напрямку, пов'язане з розвитком відповідної (системної) парадигми[1].

Бібліографічний список

1. Кохно М. А. Історія інтродукції деревних рослин в Україні (короткий нарис). К.: Фітосоціоцентр 2007. 67 с.
2. Слюсар С. І. Екологічні та соціоекологічні аспекти інтродукційних досліджень. Рослини та урбанізація: Матеріали шостої Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро, 1-2 березня 2017 р. К., 2017. С. 108–110.

ПРАВИЛЬНО ПІДБРАНІ ПОПЕРЕДНИКИ ПЕРШИЙ КРОК ДО ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Бараболя О.В., к.с.-г.н., доцент кафедри рослинництва

Родько О., здобувач вищої освіти, СВО Магістр.

Полтавський державний аграрний університет

Пшениця озима – одна з найбільш давніх і поширених культур на земній кулі. Впродовж століть її вирощували за примітивних систем землеробства. Питома вага земель під посівами даної культури становила трохи менше 25% від посівних площ [1, 2]. Це були виділені цілком біологічні системи, тому вирощування рослинницької продукції залежало від природної родючості ґрунту місцини. Поля, які тривалий період були в обробітку, згодом переводили в цілину для відновлювання родючості ґрунту за рахунок природних процесів відпочинку ґрунту. Під впливом рослинних біоценозів накопичувалися органічні речовини, необхідні корисні елементи живлення та волога. Таке бережне ставлення до земельних угідь діяльність було екологічним, що й зберігало природну родючість ґрунтів. Відносно низька ж врожайність сільськогосподарських культур, зокрема пшениці озимої, пояснювалася